

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

7 Tandem lætus erit, qui continuè gemet istic.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

tem solvendi non habet, sit tamen dignus venia ex defiderio sacerdotis, qui socio confitetur turpitudinem criminis. Mandati enim sunt leprosi, dum irent ostendere ora sacerdotibus, antequam ad eos pervenirent. Unde patet Deum ad cor peccatorum venire. Saepe quidem eos querunt sani & laici: sed dum querunt, antequam perveniant ad eos moriuntur. Sed Dei misericordia est ubique, qui & iustus h. novit parcere, est non tam cito, sicut si solerentur à sacerdote. Qui igitur omnino confitetur sacerdoti, meliori, quam potest, confiteatur: & si peccatum occultum est, sufficiat referre in notitiam sacerdotis, ut grata sit oblatio muneris. *Et infra, capite 12.*

¶ Laborer itaque poenitentem in ecclesia esse, & ad ecclesiam unitatem tendere: nisi enim unitas ecclesiae succurrat, nisi quod deest peccatori, sua operatione compleat, de manibus inimici non eripietur anima mortui. Credendum est enim (& pietas fidei exoptulat credere) quod omnes elemosynae rotius ecclesiae, & orationes, & opera iustitiae, & misericordiae succurrant recognoscenti mortem suam ad conversionem suam. Ideoque nemo dignè poenitere potest, quem non sustineat unitas ecclesiae: ideoque non perat sacerdotes per aliquam culpam ab unitate ecclesiae divisos. Iudas enim poenitens vilitate Pharisaeos, reliquit Apostolos, nihil invenit auxilii, sed augmentum desperationis. Dixerunt enim: [Quid ad nos? tu videris:] si peccasti, tibi sit, non tibi succurrimus, non peccata tua charitative suscepimus, non comportanda promittimus, non qualiter deponas onus, docemus. Quid enim nobis & misericordiae, qui nec opera sequimur iustitiae? isset e. ad fratres, isset ad illos, qui oraverant pro Iohanne f. Petri fabricitante, qui Chananzam improbam misericordiae obtulerant. Interrogasset Petrum pro se lachrymas effundentem: non fugisset Mariam & Martham, quae vitam Lazari inpetraverant, non turbam plorantem, quae unicum filium acquisierat viduam. Igitur ad divisos, & divisus peccat. *Et infra, cap. 20.*

¶ Sacerdos itaque, cui omnis offertur peccator, ante quem statuitur omnis languor, in nullo eorum sit iudicandus, quia in alio iudicare est promptus. Iudicans enim alium, qui est iudicandus, condemnat seipsum. Cognoscat igitur se, & purget in se, quod alios videt sibi offerre. Caveat ergo, ut à se abjicerit, quidquid in alio damnosum reperit: animadvertat, quod dicitur: [Qui & sine peccato est, primus in eam lapidem mittat.] Ideo enim liberavit peccatorem, quia non erat, qui iuste projiceret lapidem? Quomodo lapidaret, qui se lapidandum cognosceret? Nullus enim erat sine peccato: in quo intelligitur, omnes crimine fuisse reos. Nam venialia semper remittuntur per caeremonias. Si quod igitur in eis peccatum erat, criminale erat. Deteriores itaque in hoc sunt sacerdotes, se prius non edificantes, illis qui Dominum observabant insidiis. In hoc itaque perentissimum est crimen sacerdotum, & ultra modum detestabile, qui non prius se iudicant, & alios alligant. Deberent enim in se timere crimen, quod in aliis timuerunt, & detestabile sentierunt. Illi quidem adeo ceci erant, quod summam sapientiam sperabant capere suis insidiis. Quod illis paruit, quod tunc quisque vitavit, vitet sacerdos, qui in hoc errore peior illis Iudaeis extiterit. Caveat spiritalis iudex, ut sicut non commisit crimen nequitiae, ita non careat munere scientiae. Oportet enim ut seiat cognoscere quidquid debet iudicare. Iudicaria enim potestas hoc exoptulat, ut, quod debet iudicare, discernat. Diligens igitur inquisitor, & subtilis investigator sa-

piens, & quasi astute in terroret à peccatore, quod forsitan ignorat, vel verecundia velis occultare. Cognoscat itaque crimine, varietates ejus non dubitet investigare, & locum, & tempus, & cetera, quae supra diximus in exponendo eorum qualitates. Quibus cognitis dicit benevolus, paratus erigere, & secum onus portare: habeat dulcedinem in affectione, pietatem in alterius crimine, discretionem in varietate: adjuvet confitentem orando, elemosynas dando, & cetera bona pro eo faciendo: semper eum juvet leniendo, consolando, spem promittendo, & cum opus fuerit, etiam increpando. Doleat a loquendo, instruat operando, sit particeps laboris, qui particeps vult fieri gaudii: doceat perseverantiam: caveat, ne corrumpat, ne iuste perdat potestatem iudicariam. Licet enim poenitentia ei possit acquirere gratiam, non tamen mox restituat in potestatem primam. Et si enim Petrus post lapsum restitutus fuerit, & saepe lapsis sacerdotibus reddita sit dignitas potestatis, non est tamen necesse, ut hoc omnibus concedatur quasi ex auctoritate. Invenitur enim auctoritas, quae concedit, & quasi imperat: invenitur illa, quae minime concedit, sed verat quae scripturae non repugnant, sed concordant, si locus, & tempus, & modus poenitentiae pacem adhibeant. Cum enim tot sunt, qui labuntur, ut pristinam dignitatem ex auctoritate defendant, & quasi ausum peccandi sibi faciant, rescindenda est spes ista. Si verò locus est ubi ista non concurrant, restitui possunt qui peccant. Itaque Pontifex iustus atque discretus non cogitur sacerdotem suos semper abijcere, nec mox restituere, nisi statutum fuerit à Romano Pontifice.

Caveat sacerdos, ne peccata poenitentium alii manifestet. Quod si fecerit, depnatur.

C. II. Depnatur sacerdos, qui peccata poenitentium publicare praesumat. Unde Gregorius.

Sacerdos ante omnia caveat, ne de his, qui continentur peccata, alicui recitet, non propinquis, non extraneis, neque, quod absit, pro aliquo scandalo. Nam si hoc fecerit, depnatur. & omnibus diebus vitae ignominiosus peregrinando pergat.

3 pars. Quod autem dicitur, ut poenitens eligat sacerdotem scientem legere & solvere, videtur esse contrarium ei, quod in canonibus invenitur, ut nemo videlicet parochianum alterius iudicium praesumat. Sed aliud est, favore, vel odio proprium sacerdotem contemnere, quod sacri canonibus prohibetur: aliud, eorum iudicium quod hac auctoritate quisque facere monetur, ut, si eorum casu ducatum praesert, ambo in seveam cadant.

C. III. Custodit sacerdoti commissum, nisi pro eius ignorantia, alter sacerdos ad poenitentiam non suscipiat.

Unde Urbanus Papa II. Placuit, ut deinceps nulli sacerdotum liceat quemlibet commissum alteri sacerdoti ad poenitentiam suscipere sine eius consensu, cui prius se commissit, nisi pro ignorantia illius, cui poenitens prius confessus est. Qui verò contra hanc statuta facere tentaverit, gradus sui periculo subiacbit.

DISTINCTIO VII.

Tempus verò poenitentiae est usque ad ultimum articulum vitae.

Docet, vera lectio. b. Vide Iheronimum in praefatione ad summo bono, c. alit. auctore. d. Sentent. 4. distincti. 2. Paph. lib. 6. titul. 20. Anselm: lib. 11. cap. 25. e. Sup. 9. quast. 2. p. 11. Sentent. ibid.

a Luc. 17. b ista.] videtur legendam. c opulatione.] origin. d Math. 27. e sisset.] orig. antiquum. f Luc. 4. Math. 21. g Ioann. 11. h Luc. 7. i profertur.] origin. k Ioann. 1.

C. I. § De eodem.

Unde Leo Papa, epist. 90. ad Rusticum, cap. 3.

Nemo a desperandus est, dum in hoc corpore constitutus est: quia non nunquam, quod diffidentia et tantis differtur, consilio maturiore perficitur.

Quamquam de differendis poenitentiam Augustinus scribit in lib. 30. homil. hinc. 41. C. II. Si quis e positus in ultima necessitate aegritudinis suae...

¶ Haec duo sequentia capitula accepta sunt ex homilia 41. Augustini, sed primum hoc ordine, multumque verbis mutatis...

C. III.

Item in eadem homilia, paulo superius.

¶ Viget veraciter poenitentiam, & solutus fuerit in penitentiamento, quo erat astrictus...

C. IV.

Item ibidem.

¶ Si quis autem, &c. & infra. ¶ Baptizatus ad hunc exitum securus hinc exit: fidelis bene vivens securus hinc exit...

¶ Sed unde tibi scis, unde? nescio. Illud scio: hoc nescio. Nam ideo do tibi poenitentiam, quia nescio...

¶ Sed unde scis? Hac apud B. Augustinum sequuntur post ultimum verbum in eodem capitulo, si quis positus...

¶ Sed unde scis? Hac apud B. Augustinum sequuntur post ultimum verbum in eodem capitulo, si quis positus...

C. V.

¶ Deico fratres charissime poenitentiam non agentes, hoc dolorem delictorum suorum toto corde, & manifestata lamentationis suae professione testantes, pro-

a. Seneca, de trist. 20. sup. 31. q. 12. an. illam. h. nemo. b. al. conf. m. n. c. Sen. ibid. Polyb. lib. 11. tit. 1. Anst. L. 11. c. 17. Burck. L. 11. c. 10. Sen. de trist. 20. q. 12. Salustior. d. al. abstrusum. e. al. conf. f. Sen. ibid.

hibendos omnino certumque a spe communicationis & pacis, si in infirmitate, atque in periculo ceperint deprecari: quia rogare illos non delicti poenitentia, sed mortis urgentis admonitio compellit: nec dignus est in morte accipere solatium, qui se non cogitavit esse moriturum.

C. VI.

Item Augustinus in libro de poenitentia, a. c. 77.

Nullus expectet, quando jam non possit peccare. Atque bitium enim quærat libertatem, ut dolere possit commissa, non necessitatem. Qui prius itaque a peccatis relinquitur, quam ipsa relinquitur, ea non libere, sed quali ex necessitate condemnat...

a. In lib. de vera & falsa poenitentia. Sen. ibid. b. al. delere. c. Luc. 23. d. 1. Cor. 13. e. Sup. si quis autem. f. Ezechiel. 33. g. al. animi. Joriz.

UNIVERSITÄTS- und LANDESBIBLIOTHEK PADERBORN

sustinuerunt a supplicia. Si deat ergo quilibet sic delicta corrigere, ut post mortem non oporteat talem poenam tolerare. Quaedam enim peccata sunt, quae sunt mortalia, & in poenitentia sunt vitalia, non tamen statim sanata. Saepem enim qui doli morerentur, nisi medicarentur: non tamen statim sanentur: languet victurus, qui prius erat mortuus. Qui autem impoenitens moritur, omnino moritur, & eternaliter cruciabitur. Qui enim impoenitens finit, si semper viveret, semper peccaret. At Dei est misericordis, quod operatur finem peccantis: ob hoc etiam sine fine torquetur, quia nunquam ditabitur virtute: semper plenus iniquitate, semper sine charitate, torquetur sine fine.

¶ Quoniam vix licet Sic est emendation ex editione Plantiniana. Nam antea legebatur, Quod quamvis licet de eius salute. Augustinus, &c. Neg. ac non, sed interpretari voluit Augustinus hic auctor, sine dubio ista fecerat. Multa vero alia in hoc capite partim ex vetustis Gratiani, ceteribus, partim ex ipso originali sunt emendata.

QVÆSTIO IV.

Quid autem orationis tempore conjugali operi vacare non liceat, beatus Hieronymus f. in quodam sermone scribit, ita dicens.

C. I. ¶ Tempore, quo uxori debitum redditur, a carnibus agni abstinere oportet.

Sciatis & fratres charissimi, quoniam quicumque uxori debitum reddit, vacare non potest orationi, nec de carnibus agni comedere debet. Item paulo post: & ipse propositio non poterant ab iis, qui uxores suas tegerant, comedi, quanto magis panis ille, qui de celo descendit, non potest ab iis, qui conjugaliibus paulo ante haere complexibus, violari, atque contingi: non quo nuptias condemnemus (hoc enim non dicimus): sed quod eo tempore, quo carnes agni manducaturi sumus, vacare operibus carnis non debeamus.

¶ Prior pars huius capituli, usque ad vers. Item. de industria videtur in summam collecta: reliqua autem ex originali est emendata & aucta.

C. II. ¶ A conjugali concubitu in sanctorum solemnitatibus est abstinendum. Item Augustinus sermone 2. de tempore [id est, de 2. Dominica adventus.]

Quotiescunque h. aut dies natalis Domini, aut reliqua festiuitates adveniunt, sicut frequenter admonui, ante plures dies non solum ab infidelium, sed concubinarum consortio, sed etiam a propriis uxoribus abstinere debemus.

C. III. ¶ Diebus jejuniorum a propriis uxoribus abstinere oportet.

Item Ambrosius in sermone de adventu Domini.

Fratres, non solum debetis ab omni immunditia abstinere: sed etiam ab uxoribus propriis studiosissime contineris. Nullus i. omnino uxori suae jejuniorum diebus conjugetur.

¶ Notus In hoc sermone, qui habetur manuscriptus in bibliotheca Vaticana, hinc usque ad finem non habentur. Sed in alio sermone manuscripto de Quadragesima hac leguntur. Nullus omnino uxori suae jungatur ante octavam Paschae. In plevis, versu codicibus Gratiani hoc loco absunt ista verba jejuniorum diebus: de quibus tamen B. Ambrosius loquebatur: & ideo sunt etiam in rubrica.

a al. saepe sustinerunt. b venalia. orig. c alit. moritur vel finitur. d al. peccandi. e torquetur. orig. f In vigilia Paschae de usu agni. g Sent. 4. dist. 32. lvo p. 8. c. 87. h Sent. 4. dist. 32. i infelici. vera lectio.

Idem super epist. 1. ad Corinth. c. 5.

Si causa a procreandorum filiorum ducitur error non malum tempus concessum videtur ad ipsum usum: quia & dies festi, & dies processions, & ipsa ratio concepit, & partus, iuxta legem cessari temporibus his debet demonstrant.

C. V. ¶ Uxor usus certis diebus cessare iubetur. Unde Augustinus in libro questionum veteri & novi Testamenti, quast. 127.

Christiano e cum uxore sua convenire aliquando licet, aliquando vero non licet. Propter dies enim processions aliquando non licet convenire: quia etiam a licitis abstinendum est, ut facilius impetrari possit quod postulatur. Unde Apostolus d. ex consensu ait abstinendum ad tempus, ut vacet orationi. Nam secundum legem e in ieiunio cadere f. & iurgari non licet, postea licet: quia maior reverentia debetur Dei causis.

C. VI. ¶ Non vere penitentiam agit, qui continentiam non servat.

Item Ioannes Chrysostomus.

Qui in castigatione victus se dicit agere poenitentiam, frustra hoc sermone promittit, nisi egrediat de cubili suo, & ieiunio continentiam addat.

¶ Caput hoc apud B. Ioannem Chrysostomum, ex quo citatur, non est inventum. Sed eodem sero legitur in commentariis B. Hieronymi ad cap. 2. Iohis g. & copiosius etiam expostis.

C. VII. ¶ Ab ingressu ecclesiae se operare se debet vir cum propria uxore dormiens.

Item Gregorius in responsione 10. ad interrogationes Augustini.

¶ Vir h. cum propria conjugis dormiens, nisi lotus, quia, intrare ecclesiam non debet: sed neque lotus intrare statim debet. ¶ Quamvis enim de hac re diverse hominum nationes diversa sentiant, magis alia custodire videantur: Romanorum tamen semper, ab antiquioribus usus fuit, post admissionem proprii conjugis, & lavacri purificationem querere, & ab ingressu ecclesiae paululum reverenter abstinere. Nec hac dilcentes de putamus culpam esse conjugum: sed quia ipsa licita admittio conjugum sine voluptate carnis fieri non potest, a facri loci ingressu abstinendum est: quia voluptas ipsa esse sine culpa nullatenus potest. Non enim de adulterio vel fornicatione, sed de legitimo matrimonio susceptus fuerat, qui dicebat: [Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, & in delictis peperit mater mea.] ¶ Oportet itaque, legitima i. carnis copula ut causa prolis sit, non voluptatis: & carnis committio creandorum liberorum signata, non factio vitiorum. Si quis ergo sua i. conjugis, non cupidine voluptatis captus, sed solummodo liberorum creandorum gratia utitur, ipse profecto de ingressu ecclesiae, seu de sumendo corporis Domini, sanguinisque mysterio, suo est relinquendus iudicio: quia a nobis prohiberi non debet accipere, qui in igne positus necesse ardere. Cum vero non amor procreandae sobolis, sed voluptas dominatur in opere committionis, habent conjuges etiam de sua committione, quod debeant. ¶ Paul post. ¶ Tunc autem vir, qui post admissionem conjugis aqua lotus fuerit, etiam sacrae communionis mysterium valet accipere, cum ei iuxta praefinitam sententiam ecclesiam etiam licuerit intrare.

¶ Legitima Ita emendatum est ex variis codicibus Gregorii. Antea legebatur, oportet itaque legitimam carnis esse copulam. Multa etiam alia sunt emendata.

a Sent. ibid. lvo p. 8. c. 84. Pann. l. 6. c. 21. b al. purgatus c sup. dist. 5. Sent. ibid. lvo p. 8. cap. 79. d 1. Corinth. 7. e h. p. f al. carni. orig. g Ioh. 2. h Sent. 4. dist. 31. Poly. l. 6. c. 10. lvo part. 8. c. 88. i suam conjugem. orig.

